ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση C-332/88 *

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1. *Νομοθετικό πλαίσιο*

Η σχετική εν προκειμένω οδηγία 71/118/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε επανειλημμένα και κυρίως με την οδηγία 75/431/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Ιουλίου 1975 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/013, σ. 36), περιλαμβάνει κανόνες σχετικά με τις υγειονομικής φύσεως πτυχές όσον αφορά το εθνικό και ενδοκοινοτικό εμπόριο νωπού κρέατος πουλερικών ώστε να εξαλειφθούν οι υφιστάμενες εντός των κρατών μελών ανισότητες και να προωθηθεί η δημιουργία μιας ενιαίας στον τομέα αυτόν αγοράς.

Το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής αφορά την κτηνιατρική έγκριση των σφαγείων και εργαστηρίων τεμαχισμού. Αφήνει στα κράτη μέλη, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως ορισμένων λεπτομερειών, τη μέριμνα σχετικά με τη χορήγηση εγκρίσεως καθώς και τη συμμόρφωση προς τις προβλεπόμενες για τη χορήγηση της εγκρίσεως αυτής προϋποθέσεις.

Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 της διατάξεως αυτής προβλέπει ότι μια εγκατάσταση εγκρίνεται από κράτος μέλος μόνο εφόσον σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση διασφαλίζεται η τήρηση των διατάξεων της οδηγίας και, κυρίως όσον αφορά τα σφαγεία, των κεφαλαίων Ι και ΙΙΙ του παραρτήματος Ι και, όσον αφορά τα εργαστήρια τεμαχισμού, των κεφαλαίων ΙΙ και ΙΙΙ του παραρτήματος Ι.

Στο τέταρτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου ορίζεται ότι ένα κράτος μέλος μπορεί να ανακαλέσει την έγκρισή του αν δεν συντρέχουν οι προβλεπόμενες στο τρίτο εδάφιο προϋποθέσεις, γνωστοποιώντας την ανάκληση αυτή στα άλλα κράτη μέλη καθώς και στην Επιτροπή. Στο ίδιο εδάφιο διευκρινίζεται ότι, σε περίπτωση που έχει διενεργηθεί έλεγχος σύμφωνα με το άρθρο 5α, το οικείο κράτος μέλος λαμβάνει υπόψη τα εξ αυτού προκύπτοντα πορίσματα.

Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι, αν ένα κράτος μέλος κρίνει ότι δεν έχουν τηρηθεί ή δεν τηρούνται πλέον οι προϋποθέσεις εγκρίσεως όσον αφορά μια εγκατάσταση άλλου κράτους μέλους, ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή καθώς και την αρμόδια κεντρική αρχή του εν λόγω κράτους μέλους.

Σύμφωνα με την παράγραφο 4, η Επιτροπή κινεί αμέσως την προβλεπόμενη στο άρθρο 5α διαδικασία και, εφόσον τα πορίσματα της πραγματογνωμοσύνης το δικαιολογούν, επιτρέπεται στα κράτη μέλη να αρνηθούν, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 12, την εισαγωγή στο έδαφός τους προϊόντων προερχόμενων από την εγκατάσταση αυτή. Η άδεια αυτή μπορεί να ανακληθεί κατά την ίδια διαδικασία, εφόσον κάτι τέτοιο δικαιολογείται από τα πορίσματα νέας πραγματογνωμοσύνης που διενεργείται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το άρθρο 5α συνθήκες.

Σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο του άρθρου 5α, οι πραγματογνώμονες των κρατών μελών, που είναι κατά νόμον επιφορτισμένοι με τον επιτόπιο έλεγχο του αν οι εγκριθείσες εγκαταστάσεις τηρούν πράγματι τις διατάξεις της οδηγίας, ορίζονται από την Επιτροπή κατόπιν προτάσεως αυτών των κρατών μελών. Τα εν λόγω πρόσωπα πρέπει να έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους διαφορετικού από αυτό εντός του οποίου διενεργείται ο έλεγχος και, στην προβλεπόμενη από τις παραγράφους 3 και 4

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

του άρθρου 5 περίπτωση, ιθαγένεια διαφέρουσα από αυτή των κρατών μελών μεταξύ των οποίων υφίσταται διαφορά.

Οι διατάξεις του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής αφορούν αποκλειστικά τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Η πρώτη διάταξη του τίτλου αυτού, το άρθρο 8, ορίζει ότι κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε τα νωπά κρέατα πουλερικών που αποστέλλονται προς το έδαφος άλλου κράτους μέλους να συνοδεύονται, κατά τη μεταφορά τους προς τη χώρα προορισμού, από πιστοποιητικό καταλληλότητας χορηγούμενο από επίσημο κτηνίατρο κατά το χρονικό σημείο της φορτώσεως.

Το άρθρο 9, παράγραφος 1, παρέχει σε κάθε κράτος μέλος, υπό την επιφύλαξη των εξουσιών που απορρέουν από τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 4, το δικαίωμα να απαγορεύει την κυκλοφορία στο έδαφός του νωπών κρεάτων πουλερικών προερχόμενων από άλλο κράτος μέλος, ιδίως όταν έχει διαπιστωθεί, κατά τον διενεργηθέντα στη χώρα προορισμού υγειονομικό έλεγχο, ότι τα κρέατα αυτά είναι ακατάλληλα προς βρώση.

Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι οι αποφάσεις περί απαγορεύσεως που λαμβάνονται δυνάμει της παραγράφου 1 πρέπει να επιτρέπουν, κατόπιν αιτήσεως του αποστολέα, την επανεξαγωγή των κρεάτων, εφόσον κάτι τέτοιο δεν εμποδίζεται από υγειονομικής φύσεως λόγους.

Κατά την παράγραφο 3 του ανωτέρω άρθρου, οι αποφάσεις αυτές πρέπει να ανακοινώνονται μαζί με τη σχετική τους αιτιολογία στον αποστολέα ή τον εντολοδόχο του. Εφόσον υφίσταται σχετικό αίτημα, η αιτιολογημένη απόφαση περί απαγορεύσεως πρέπει να ανακοινώνεται αμέσως και εγγράφως σ' αυτούς τους ενδιαφερομένους με μνεία των επιτρεπομένων ενδίκων μέσων καθώς και των προϋποθέσεων ασκήσεώς τους.

Η παράγραφος 4 του άρθρου αυτού ορίζει ακόμη ότι, όταν οι αποφάσεις στηρίζονται κυρίως σε επικίνδυνη για την ανθρώπινη υγεία αλλοίωση, πρέπει να κοινοποιούνται επίσης αμέσως και με μνεία της αιτιολογίας τους στην αρμόδια κεντρική αρχή της χώρας αποστολής.

Όσον αφορά τις αποφάσεις που λαμβάνονται δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, το άρθρο 10 προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να παρέχει στον οικείο αποστολέα το δικαίωμα να λαμβάνει τη γνώμη πραγματογνώμονα κτηνιάτρου. Στον πραγματογνώμονα αυτόν πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα να διαπιστώσει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 9, παράγραφος 1, πριν οι αρμόδιες αρχές του κράτους αποστολής λάβουν άλλα μέτρα όπως η καταστροφή των κρεάτων.

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 10 ορίζει ότι ο πραγματογνώμονας κτηνίατρος πρέπει να έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους διαφορετικού από αυτό της αποστολής ή του προορισμού.

Κατά το τρίτο εδάφιο του ανωτέρω άρθρου, η Επιτροπή καταρτίζει, κατόπιν προτάσεως των κρατών μελών, τον κατάλογο των πραγματογνωμόνων κτηνιάτρων στους οποίους μπορεί να ανατίθεται η διατύπωση τέτοιων γνωμών και καθορίζει, μετά από διαβούλευση με τα κράτη μέλη, τις γενικές λεπτομέρειες εφαρμογής, κυρίως όσον αφορά τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται κατά την εκπόνηση των γνωμών αυτών.

Το άρθρο 12 προβλέπει:

« 1) Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες γίνεται αναφορά στη διαδικασία που καθορίζεται στο παρόν άρθρο, η μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή, η οποία έχει συσταθεί με την απόφαση του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1968, καλούμενη στο εξής η επιτροπή, συγκαλείται αμέσως από τον πρόεδρό της, είτε με δική του πρωτοβουλία είτε κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους.

2) Στην επιτροπή, οι ψήφοι των κρατών μελών σταθμίζονται σύμφωνα με το άρθρο 148, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Ο πρόεδρος δεν ψηφίζει.

3) Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει σχέδιο των μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της επί των μέτρων αυτών εντός προθεσμίας δύο ημερών. Αποφαίνεται με πλειοψηφία δώδεκα ψήφων.

4) Η Επιτροπή θεσπίζει τα μέτρα και τα θέτει αμέσως σε εφαρμογή, εφόσον είναι σύμφωνα με τη γνώμη της επιτροπής. Αν δεν είναι σύμφωνα με τη γνώμη της επιτροπής ή ελλείψει γνώμης, η Επιτροπή υποβάλλει αμέσως στο Συμβούλιο πρόταση περί των μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Το Συμβούλιο λαμβάνει τα μέτρα με ειδική πλειοψηφία.

Αν, κατά τη λήξη προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από της ημερομηνίας κατά την οποία έχει συγκληθεί, το Συμβούλιο δεν έχει θεσπίσει τα μέτρα, η Επιτροπή αποφασίζει τα προτεινόμενα μέτρα και τα θέτει αμέσως σε εφαρμογή, εκτός της περιπτώσεως κατά την οποία το Συμβούλιο έχει αποφανθεί με απλή πλειοψηφία κατά των εν λόγω μέτρων. »

2. *Το ιστορικό της διαφοράς*

Τον Μάιο του 1987 η εταιρία Doux (στο εξής: Doux) συνήψε με την εταιρία Alimenta (στο εξής: Alimenta) σύμβαση πωλήσεως 93 875 χιλιογράμμων πουλερικών χωρίς εντόσθια μαζί με παραπροϊόντα σφαγείων, αντί τιμήματος 945 369 γαλλικών φράγκων (FF).

Η σύμβαση αυτή συνήφθη κατά τις διεθνείς προδιαγραφές Incoterms κόστος και ναύλος στον Πειραιά.

Το εμπόρευμα συνοδευόμενο από πιστοποιητικό καταλληλότητας με ημερομηνία 24 Μαΐου 1987 φορτώθηκε στη Βρέστη στο πλοίο-ψυγείο Balmar και έφθασε στο λιμάνι του Πειραιά τον Ιούνιο του 1987.

Κατά τον πρώτο έλεγχο που διενεργήθηκε κατά την άφιξη των εμπορευμάτων από τον εκπρόσωπο της γενικής κτηνιατρικής υπηρεσίας, τον γιατρό Γκότση, διαπιστώθηκε εντός του κρέατος σαλμονέλα, πράγμα το οποίο κατά την εν λόγω υπηρεσία συνιστούσε « παράβαση του προεδρικού διατάγματος 959/81, τμήμα 1 » και καθιστούσε το εμπόρευμα ακατάλληλο προς βρώση.

Ύστερα από τον έλεγχο αυτό το επίμαχο εμπόρευμα κατασχέθηκε και διατάχθηκε η αποθήκευσή του σε χώρο ψυκτικών εγκαταστάσεων.

Ύστερα από αίτηση της Alimenta η τριμερής επιτροπή πραγματογνωμόνων διενήργησε δεύτερο έλεγχο στις 8 Ιουλίου 1987 και έλαβε δείγματα από 50 κοτόπουλα για μικροβιολογική εξέταση. Επειδή και από την εξέταση αυτή διαπιστώθηκαν πέντε μικρόβια της κατηγορίας των σαλμονελών, η εν λόγω επιτροπή αποφάσισε παμψηφεί να απαγορεύσει τη διάθεση στην ελληνική αγορά των εν λόγω προϊόντων κρίνοντάς τα ακατάλληλα, σύμφωνα με τα σχετικά προεδρικά διατάγματα, προς βρώση.

Στις 16 Ιουλίου 1987 συνήλθε επιτροπή συγκείμενη από πέντε κτηνιάτρους και επισκέφθηκε τις ψυκτικές εγκαταστάσεις όπου ήταν εναποθηκευμένο το εμπόρευμα. Η εν λόγω επιτροπή επικύρωσε την απόφαση της τριμελούς επιτροπής πραγματογνωμόνων.

Ύστερα από σχετική αίτηση και σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας 71/118, επιτράπηκε στην Doux να ζητήσει τη γνώμη πραγματογνώμονα κτηνιάτρου έχοντος την ιθαγένεια κράτους μέλους διαφορετικού από αυτό της αποστολής ή του προορισμού.

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1987 ο Dr Driessen de Voorburg, πραγματογνώμονας κτηνίατρος ολλανδικής ιθαγενείας, το όνομα του οποίου περιλαμβανόταν στον καταρτισθέντα από την Επιτροπή κατάλογο, μετέβη στον Πειραιά και προέβη σε νέα εξέταση, τα πορίσματα του οποίου υπήρξαν ευνοϊκά για την Doux.

Ύστερα από αίτημα της Doux ο πραγματογνώμονας αυτός μετέβη για δεύτερη φορά στον Πειραιά και επιβεβαίωσε, ύστερα από εξέταση νέου δείγματος του επίμαχου εμπορεύματος, τα προγενέστερα πορίσματά του, κατά τα οποία ουδείς λόγος υφίστατο ώστε το εν λόγω εμπόρευμα να θεωρηθεί μη σύμφωνο προς τις προδιαγραφές της οδηγίας 71/118.

Τα πορίσματα των δύο αυτών γνωμοδοτήσεων γνωστοποιήθηκαν στην Alimenta καθώς και στις αρμόδιες αρχές της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Ωστόσο, οι ελληνικές αρχές ενέμειναν στη διαταχθείσα κατάσχεση και, όπως είναι επόμενο, το επίμαχο εμπόρευμα δεν έχει μέχρι σήμερα καταστεί δυνατό να διατεθεί στην αγορά.

Θεωρώντας ότι η Doux είχε παραβεί τις υποχρεώσεις της ως πωλητή παραδίδοντας εμπορεύματα που δεν μπορούσαν να διατεθούν εντός του ελληνικού εδάφους, η Alimenta άσκησε κατ' αυτής αγωγή λόγω παραβάσεως των συμβατικών της υποχρεώσεων ζητώντας την αποκατάσταση της θετικής και αποθετικής της ζημίας.

Στο πλαίσιο της δίκης αυτής η Doux ισχυρίστηκε ότι είχε εκπληρώσει στο ακέραιο τις απορρέουσες από τη σύμβαση πωλήσεως υποχρεώσεις της. Προς τούτο υποστήριξε ότι, καίτοι είναι ακριβές ότι η οδηγία 71/118 δεν προβλέπει τις συνέπειες της γνώμης που διατυπώνεται από τον οριζόμενο σύμφωνα με το άρθρο 10 πραγματογνώμονα, είναι ωστόσο απίθανο τα πορίσματα της γνώμης αυτής να στερούνται οποιουδήποτε αποτελέσματος. Κατ' αυτήν, μια τέτοια γνώμη πρέπει να δεσμεύει τις ελληνικές αρχές και να υπερισχύει των υγειονομικών εξετάσεων που έχουν διενεργηθεί απ' αυτές, οπότε δεν μπορεί να της προσαφθεί καμιά παράβαση των απορρεουσών από τη σύμβαση πωλήσεως υποχρεώσεών της.

3. *Το προδικαστικό ερώτημα*

Κατόπιν των ανωτέρω, κρίνοντας ότι η επίλυση της διαφοράς εξηρτάτο από την ερμηνεία της οδηγίας 71/118 και ιδίως του άρθρου της 10, όπως διατεινόταν η Doux, το tribunal de commerce του Quimper αποφάσισε με απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1988 να αναστείλει τη σχετική διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

« Ποιο έννομο αποτέλεσμα συνεπάγεται η γνώμη που διατύπωσε στις 11 Δεκεμβρίου 1987 και στις 3 Φεβρουαρίου 1988 ο πραγματογνώμονας κτηνίατρος που ορίστηκε βάσει του άρθρου 10 της οδηγίας 71/118/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 15ης Φεβρουαρίου 1971, γνώμη κατά την οποία: " My investigation showed that there is no indication that the consignment mentioned above is not certified in comformity with Directive 71/118 EEC " (από τον έλεγχο που διενήργησα δεν προέκυψαν ενδείξεις ότι το προαναφερθέν εμπόρευμα δεν πληροί τους όρους της οδηγίας 71/118/ΕΟΚ), ενώ οι αρμόδιες ελληνικές αρχές έκριναν, αντιθέτως, ότι το ίδιο εμπόρευμα ήταν ακατάλληλο προς βρώση και διέταξαν την κατάσχεσή του; »

4. *Διαδικασία*

Η απόφαση περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Νοεμβρίου 1988. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού (ΕΟΚ) του Δικαστηρίου, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Alimenta ΑΕ, ενάγουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τον Y. Kerjean, δικηγόρο Βρέστης, η Doux SA, εκπροσωπούμενη από τους H. Gurland και U. C. Feld-

mann, δικηγόρους Κολωνίας, η κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τους Ν. Φραγκάκη, Ι. Γαλάνη-Μαραγκουδάκη και Ι. Λάιο, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τα μέλη της νομικής της υπηρεσίας R. Barents και C. Berardis-Kayser.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετ' ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε στις 18 Οκτωβρίου 1989 να αναθέσει την υπόθεση στο πρώτο του τμήμα και να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

II — Περίληψη των γραπτών παρατηρήσεων που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η εταιρία Alimenta, ενάγουσα της κύριας δίκης, η εταιρία Doux, η ελληνική κυβέρνηση και η Επιτροπή.

Κατά την *Alimenta,* η γνώμη που διατυπώνεται από τον πραγματογνώμονα κτηνίατρο που ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας 71/118 δεν πρέπει να θεωρείται ως υπερισχύουσα, δεδομένου ότι το εν λόγω άρθρο 10 δεν καθορίζει τα αποτελέσματα της γνώμης αυτής ούτε αναφέρει, ιδίως, ότι η εν λόγω γνώμη υπερισχύει του πορίσματος των πραγματογνωμόνων της χώρας προορισμού. Κατά συνέπεια, μια τέτοια γνώμη δεν δεσμεύει τις ελληνικές αρχές.

Η εν λόγω εταιρία παρατηρεί επιπλέον ότι οι γνώμες που διατύπωσαν καταρχάς ο ιατρός Γκότσης, στη συνέχεια η τριμελής επιτροπή πραγματογνωμόνων και τέλος η πενταμελής επιτροπή δικαιολογούν την απόφαση του ελληνικού Δημοσίου. Η διαπίστωση σαλμονέλας στην επιφάνεια των ληφθέντων δειγμάτων μέσω μεθόδου αναλύσεως, που όπως φαίνεται δεν μπορεί σοβαρώς να αμφισβητηθεί, είναι ικανή να δικαιολογήσει πλήρως την άρνηση των ελληνικών αρχών να επιτρέψουν την εμπορία των επιμάχων προϊόντων που απεστάλησαν από την Doux.

Η *ελληνική κυβέρνηση* ισχυρίζεται ότι η εν λόγω γνώμη ασφαλώς δεν δεσμεύει το αιτούν δικαστήριο. Δεν αποτελεί παρά ένα από τα στοιχεία εκτιμήσεως της διαφοράς, η δε σημασία της πρέπει να προκύπτει από έλεγχο διενεργηθέντα σε συνδυασμό με άλλα αποδεικτικά στοιχεία που είναι καθοριστικά στην υπόθεση αυτή.

Από ορθό και ενδεδειγμένο δικαστικό έλεγχο διαπιστώνεται αναμφίβολα ότι η διατυπωθείσα γνώμη του εμπειρογνώμονος Driessen de Voorburg είναι και τυπικώς και ουσιαστικώς εσφαλμένη όπως προκύπτει από τα κατωτέρω στοιχεία:

— ο πραγματογνώμονας όφειλε να αναφέρει ρητώς αν από τη διενεργηθείσα εξέταση μπορούσε να προκύψει με βεβαιότητα αν τα κατασχεθέντα πουλερικά ήταν κατάλληλα ή όχι προς βρώση και αν συνιστούσαν ή όχι κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, αντί να δηλώσει κατά τρόπο αόριστο, ασαφή και αναρμοδίως ότι « δεν προέκυψαν ενδείξεις ότι το προαναφερθέν εμπόρευμα δεν πληροί τους όρους της οδηγίας 71/118 »· αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει το τελικό συμπέρασμα του Δικαστηρίου με βάση την ορθή και αιτιολογημένη γνώμη του πραγματογνώμονα και μετά από έλεγχο των προδιαγραφών της οδηγίας 71/118·

— η έκθεση πραγματογνωμοσύνης προσπαθεί να υποβαθμίσει την αμεσότητα και τη σοβαρότητα του κινδύνου του μικροβίου της σαλμονέλας αποδίδοντας, αφενός μεν, την παρουσία και προέλευση της σαλμονέλας σε εξωγενείς παράγοντες, μια και κατά την εξέταση αυτή βρέθηκε στην επι-

φάνεια των σφαγείων και όχι στο βάθος των μυικών ιστών, και ισχυριζόμενη, αφετέρου, ότι ο κίνδυνος από τα υπάρχοντα μικρόβια αποσοβείται με το μαγείρευμα των πουλερικών. Επιχειρεί ακόμη να ελαχιστοποιήσει τη σημασία και τη σοβαρότητα των εξετάσεων που έγιναν από τις ελληνικές υγειονομικές αρχές σε δείγματα από μίγμα δέρματος και μυικού ιστού πουλερικών όπου εντοπίστηκε σαλμονέλα. Πράγματι, ο εν λόγω πραγματογνώμονας, αν και βασίστηκε σ' αυτόν επίσης τον τύπο δειγματοληψίας και αν και πράγματι ανευρέθησαν μικρόβια σαλμονέλας, εντούτοις δεν θεώρησε ότι « προέκυψαν ενδείξεις » ότι τα εν λόγω πουλερικά ήταν ακατάλληλα προς βρώση·

— οι σκέψεις αυτές του πραγματογνώμονα δεν εξαλείφουν τον κίνδυνο για τη δημόσια υγεία από την παρουσία της σαλμονέλας και είναι αντίθετες τόσο προς το γράμμα όσο και προς το πνεύμα της οδηγίας 71/118, όπως αποδεικνύεται και από τις ακόλουθες διαπιστώσεις:

α) σε κανένα σημείο της οδηγίας δεν αναφέρεται ότι τα πουλερικά είναι κατάλληλα προς βρώση παρά το γεγονός της παρουσίας μικροβίων σαλμονέλας σε όποιο μέρος του σώματός τους και αν ανευρεθούν·

β) η εν λόγω οδηγία δεν προβλέπει άλλωστε καμιά μέθοδο δειγματοληψίας, αλλά καταλείπεται στη διακριτική εξουσία των υγειονομικών αρχών να επιλέγουν την πλέον ενδεδειγμένη και έγκυρη επιστημονική μέθοδο ανάλογα και με τις επικρατούσες κλιματολογικές συνθήκες. Συναφώς, η ελληνική κυβέρνηση παρατηρεί ότι η χρησιμοποιηθείσα από τις υγειονομικές της υπηρεσίες μέθοδος προβλέπεται από τη μέθοδο Afnor και χρησιμοποιείται και από τα γαλλικά κτηνιατρικά ινστιτούτα·

γ) μπορεί πράγματι τα μικρόβια της σαλμονέλας να οφείλονται σε επιμόλυνση των πουλερικών, αλλά δεν μπορεί να θέτει ο ελληνας καταναλωτής σε κίνδυνο την υγεία του λόγω των τεχνολογικών ή άλλων σφαλμάτων της εταιρίας Doux που μπορούν να σημειωθούν κατά τα διάφορα στάδια της παραγωγής. Εξάλλου, το κρέας και το δέρμα των πουλερικών αποτελούν τη βάση πολλών εδεσμάτων·

δ) το παράρτημα 1 της οδηγίας 71/118, στα κεφάλαιά του I, II, III, IV, V, IX και X, ορίζει με ακρίβεια τις προϋποθέσεις και τους όρους υγιεινής των πουλερικών από το στάδιο της σφαγής μέχρι τη διάθεση ώστε να διασφαλίζεται ότι τα κρέατα δεν συνεπάγονται κανένα απολύτως κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Πουθενά δεν γίνεται ή προβλέπεται κάποια εξαίρεση από τα κριτήρια αυτά.

Η *ελληνική κυβέρνηση* υπογραμμίζει ότι αν, στα κεφάλαια IX και X σχετικά με τη συσκευασία και τη μεταφορά, η οδηγία κάνει λόγο για μέσα μεταφοράς και συσκευασίας που έχουν απολυμανθεί ακριβώς για να αποκλεισθεί κάθε μόλυνση, κατά μείζονα λόγο αποκλείει την ύπαρξη τέτοιου θανατηφόρου μικροβίου, όπως η σαλμονέλα, σε οποιοδήποτε σημείο του ζώου και αν ανευρίσκεται.

Προσθέτει ακόμα ότι είναι προφανές ότι οι ελληνικές αρχές έλαβαν, εν προκειμένω, όλα τα μέτρα που επιβάλλει η διασφάλιση της δημόσιας υγείας, χωρίς να εισαγάγουν καμία διάκριση σε βάρος της γαλλικής εταιρίας Doux και σεβόμενες τα δικαιώματα που προβλέπονται υπέρ του αποστολέα από τα

άρθρα 9, παράγραφος 3, και 10 της οδηγίας 71/118.

Κατά συνέπεια, από τα προηγούμενα στοιχεία η εν λόγω κυβέρνηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η γνώμη του πραγματογνώμονα ο οποίος, χωρίς να αποφανθεί σχετικά με το ζήτημα αν τα επίδικα πουλερικά ήταν κατάλληλα προς βρώση και δεν ενείχαν κίνδυνο, ισχυρίζεται ότι ουδεμία υφίσταται ένδειξη ότι τα πουλερικά δεν ήταν σύμφωνα προς την οδηγία 71/118, στερείται εννόμου αποτελέσματος, δεδομένου ότι τα επίμαχα προϊόντα, τα οποία μολύνθηκαν από το μικρόβιο της σαλμονέλας, είναι ακατάλληλα προς βρώση και δεν είναι καταφανώς σύμφωνα προς την προαναφερθείσα κοινοτική οδηγία ούτε προς οποιαδήποτε άλλη συναφή εθνική διάταξη σχετικά με την προστασία της δημόσιας υγείας.

Η *Doux*, πρώτη ευρωπαϊκή εταιρία παραγωγής πουλερικών, αφού διευκρίνισε ότι τα προϊόντα της ουδέποτε έχουν αποτελέσει αντικείμενο απορρίψεως λόγω μολύνσεως από σαλμονέλα, υπογραμμίζει ότι, για τη διασφάλιση των πλέον αυστηρών προδιαγραφών όσον αφορά την ποιότητά τους από άποψη υγείας, έχει θεσπίσει, ανεξάρτητα από τους ελέγχους που επιβάλλουν το εθνικό δίκαιο ή οι κοινοτικές οδηγίες, ένα ιδιωτικό μηχανισμό συνεχών ελέγχων και αναλύσεων από την είσοδο των ζώντων ζώων στο εργοστάσιο μέχρι την έξοδο απ' αυτό των προσυσκευασμένων και κατεψυγμένων προϊόντων.

Σχετικά με την αποστολή των επίδικων εμπορευμάτων, η Doux διευκρινίζει καταρχάς, αφενός, ότι τα εν λόγω προϊόντα συνοδεύονταν από διάφορα πιστοποιητικά των γαλλικών υγειονομικών αρχών από τα οποία καταφαινόταν ότι είχαν κριθεί κατάλληλα προς βρώση και επιβεβαιωνόταν η απουσία σαλμονέλας στο μυικό ιστό των σφαγείων και, αφετέρου, ότι το φορτίο κατά τη θαλάσσια μεταφορά δεν υπέστη καμιά αβαρία. Η εναγόμενη εταιρία προσθέτει ότι το πλοίο Balmar δεν μετέφερε μόνο το απαγορευθέν από τις ελληνικές αρχές φορτίο αλλά και μια δεύτερη παρτίδα κατεψυγμένων πουλερικών με προορισμό την Ελλάδα, χωρίς η δεύτερη αυτή παρτίδα, η οποία προερχόταν από τα ίδια εκτροφεία και το ίδιο σφαγείο Doux καθώς και την ίδια περίοδο παραγωγής, να έχει αποτελέσει το αντικείμενο οποιασδήποτε παρατηρήσεως εκ μέρους των αρχών της χώρας εισαγωγής.

Σχετικά με τους υγειονομικούς ελέγχους που διενήργησαν οι ελληνικές αρχές, η *Doux* παρέχει ορισμένες διευκρινίσεις.

Παρατηρεί καταρχάς ότι μετά τη μακροσκοπική επανεξέταση των σχετικών προϊόντων, που διενεργήθηκε στις 16 Ιουλίου 1987 από την επιτροπή των πέντε πραγματογνωμόνων, ένα από τα μέλη της εν λόγω επιτροπής έκλινε υπέρ της νέας λήψεως δειγμάτων και εξέτασής τους παρουσία εκπροσώπου υπευθύνου για τη φόρτωση, ενώ τα λοιπά τέσσερα μέλη της επιτροπής αποφάνθηκαν υπέρ της διατηρήσεως της κατασχέσεως και της απαγορεύσεως της εισαγωγής των προϊόντων.

Στη συνέχεια, η εν λόγω γαλλική εταιρία υπογραμμίζει ότι κατά τις εξετάσεις αυτές ο γιατρός Driessen de Voorburg ανεκάλυψε την αιτία των διαφορών ως προς τα αποτελέσματα μεταξύ των πιστοποιητικών καταλληλότητας των γαλλικών αρχών και των αναλύσεων που έγιναν στην Ελλάδα· εν προκειμένω τη μέθοδο αναλύσεως που ακολουθήθηκε.

Ενώ η « γαλλική μέθοδος » συνίσταται στην απόψυξη του προϊόντος, στον καυτηριασμό του δέρματος του στήθους του πουλερικού και στην αφαίρεση του κατ' αυτόν τον τρόπο καμένου δέρματος από την επιφάνεια, κατόπιν στον καυτηριασμό των στηθικών μυών και στη συνέχεια στη λήψη δείγματος 25 περίπου γραμμαρίων από την ύλη του μυός αυτού κάτω από την καυτηριασθείσα επιφάνεια, η « ελληνική μέθοδος » συνίσταται μετά την απόψυξη

στην απευθείας λήψη, τόσο από το δέρμα και τους υποδόριους ιστούς όσο και από τους στηθικούς μύωνες, δείγματος 25 περίπου γραμμαρίων. Ελλείψει καυτηριασμού, η μέθοδος αυτή ενέχει τον κίνδυνο μεταφοράς εντός των ιστών των σαλμονελών που βρίσκονται στην επιφάνεια του δέρματος του ζώου.

Η ίδια εταιρία υπενθυμίζει ότι ο πραγματογνώμονας αυτός θεώρησε ότι οι εντοπισθείσες στην Ελλάδα σαλμονέλες οφείλονταν προφανώς σε post mortem μόλυνση του κρέατος των πουλερικών και ότι, αναφερόμενος στις παρόμοιες διαπιστώσεις του FAO/WHO από τις 20 έως τις 25 Φεβρουαρίου 1979, ο εν λόγω πραγματογνώμονας πρόσθεσε ότι, ενόψει των συγχρόνων τεχνικών παραγωγής που επιτρέπονται στα εγκεκριμένα σφαγεία, ουδεμία παρέχεται εγγύηση σχετικά με την πλήρη απαλλαγή των εξωτερικών επιφανειών καθώς και των επιφανειών των κοιλοτήτων των σφαγείων από την παρουσία σαλμονελών.

Η *Doux* υπογραμμίζει ακόμη ότι, κατά τη δεύτερη εξέταση που διενήργησε ο πραγματογνώμονας αυτός σε δείγματα από 50 πουλερικά, πραγματογνωμοσύνη που έγινε στο δεξιό ήμισυ του στήθους κάθε πουλερικού σύμφωνα με την « ελληνική » μέθοδο και στο αριστερό ήμισυ του στήθους των ίδιων πουλερικών σύμφωνα με τη « γαλλική » μέθοδο, ανακαλύφθηκαν ίχνη σαλμονέλας σε δυο πουλερικά σύμφωνα με την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε βάσει της « ελληνικής » μεθόδου, ενώ στα δείγματα που αναλύθηκαν σύμφωνα με τη χρησιμοποιούμενη στη Γαλλία μέθοδο δεν διαπιστώθηκε κανένα ίχνος σαλμονέλας.

Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 10 της οδηγίας 71/118, η *Doux* ισχυρίζεται ότι τα πορίσματα του πραγματογνώμονα δεν έχουν απλώς τον χαρακτήρα αντιπραγματογνωμοσύνης σε σχέση με τις πραγματογνωμοσύνες που έχουν διενεργηθεί στο κράτος μέλος εισαγωγής, αλλά αποτελούν οριστική διαιτησία. Αυτό προκύπτει από το ίδιο το κείμενο του άρθρου 10, το οποίο προβλέπει ότι « κάθε κράτος μέλος ενεργεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι πραγματογνώμονες κτηνίατροι, πριν οι αρμόδιες αρχές λάβουν άλλα μέτρα ..., να έχουν τη δυνατότητα να *καθορίζουν* αν πληρούνται οι όροι του άρθρου 9, παράγραφος 1 ».

Κατά συνέπεια, ο πραγματογνώμονας οφείλει, κατά την εν λόγω εταιρία, να αποφαίνεται και ως προς τις νομικής και διοικητικής φύσεως προϋποθέσεις που επιτρέπουν στο κράτος εισαγωγής να λαμβάνει τις προβλεπόμενες στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας αποφάσεις. Αυτό προκύπτει από την αναφορά στο στοιχείο β) του άρθρου 9, παράγραφος 1, διατάξεως η οποία αφορά, μεταξύ άλλων, τις διοικητικής και νομικής φύσεως προϋποθέσεις, όπως αυτές του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α), ή τις διοικητικής φύσεως προϋποθέσεις του άρθρου 8.

Επομένως, ο πραγματογνώμονας μπορεί να ανατρέπει ή να επιβεβαιώνει τη διοικητική απόφαση του κράτους εισαγωγής και, επομένως, να καθορίζει κατά τρόπο αμετάκλητο τη συμφωνία του εμπορεύματος προς τις ισχύουσες προδιαγραφές.

Εξάλλου, μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 10 εντάσσεται στο πλαίσιο των σκοπών και στόχων της οδηγίας που απαριθμούνται στην πρώτη, δεύτερη, τρίτη, πέμπτη και όγδοη αιτιολογική της σκέψη.

Στη συνέχεια, η *Doux* προβαίνει σε ανάλυση της κοινοτικής πραγματογνωμοσύνης στην αλληλουχία των μέτρων και αποφάσεων που προβλέπει η οδηγία 71/118.

Κατ' αυτήν, στην τελευταία αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής διατυπώνεται ρητώς ο προς επίτευξη στόχος των κρατών μελών, δηλαδή να διευκρινιστούν « *ορισμένοι όροι* σύμφωνα με τους οποίους *τα κράτη μέλη δύνανται να αρνούνται* ή να περιορίζουν την εισαγωγή κρεάτων πουλερικών στο έδαφός τους για λόγους υγειονομικού ελέγχου και με πρόβλεψη άμεσης κοινοτικής διαδικασίας στα πλαίσια της προαναφερομένης μονίμου κτη-

νιατρικής επιτροπής, σύμφωνα με την οποία τα μέτρα που λαμβάνονται από ένα κράτος μέλος δύνανται να εξετάζονται και, κατά περίπτωση, να τροποποιούνται ή να καταργούνται, σε στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής ».

Κατά το μέτρο που, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η έκθεση των αιτιολογικών σκέψεων που προηγούνται της οδηγίας αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ερμηνείας των άρθρων που ακολουθούν, έχει, ως εκ τούτου, σημασία να θεωρούνται ως ενιαίο σύνολο οι διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί για την περίπτωση που ένα κράτος μέλος αρνείται να επιτρέψει τη διάθεση στο εμπόριο προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών.

Όσον αφορά τις διαδικασίες αυτές, η *Doux* αναπτύσσει τα ακόλουθα. Υπογραμμίζει καταρχάς ότι, καίτοι η ένατη αιτιολογική σκέψη ρητώς αναγνωρίζει στα κράτη μέλη το δικαίωμα να αρνούνται την εισαγωγή προϊόντων που είναι επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία, ένα τέτοιο δικαίωμα πρέπει να ασκείται εντός του πλαισίου και των ορίων της θεσπισμένης από την οδηγία διαδικασίας.

Εν προκειμένω, κατά την άσκηση του προβλεπόμενου στο άρθρο 9, παράγραφος 1, δικαιώματος, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου η οποία αποτελεί διάταξη επιτακτικού χαρακτήρα. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, είναι αναμφισβήτητο ότι η ελληνική υγειονομική υπηρεσία έλαβε την απόφασή της επικαλούμενη το ακατάλληλον για την ανθρώπινη υγεία του επίδικου φορτίου χωρίς να προβεί αμέσως στη σχετική προς τη γαλλική κυβέρνηση ανακοίνωση. Επομένως, από την τέταρτη αυτή παράγραφο αποκαλύπτεται ότι σκοπός κατ' ουσίαν της οδηγίας είναι η οργάνωση του υγειονομικού ελέγχου στο κράτος αποστολής και υπό την ευθύνη του.

Η εν λόγω εταιρία υπογραμμίζει στη συνέχεια ότι το άρθρο 9 παραπέμπει εξάλλου στο άρθρο 5, του οποίου επιβάλλεται να καθοριστεί το περιεχόμενο. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 3, « αν κράτος μέλος κρίνει ότι οι όροι εγκρίσεως δεν έχουν τηρηθεί ή δεν τηρούνται πλέον σχετικά με εγκατάσταση άλλου κράτους μέλους, ενημερώνουν γι' αυτό αμέσως την Επιτροπή καθώς και την κεντρική αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους ».

Μόνο μετά την προβλεπόμενη από το άρθρο 5, παράγραφος 4, επείγουσα πραγματογνωμοσύνη που οργανώνεται παρευθύς από την Επιτροπή, μπορεί να επιτραπεί στα κράτη μέλη να « μη δεχθούν την εισαγωγή στο έδαφός τους προϊόντων που προέρχονται από την εγκατάσταση αυτή ». Επομένως, από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η άρνηση του κράτους μέλους προορισμού δεν μπορεί να είναι παρά προσωρινή, δεδομένου ότι η οριστική απόφαση λαμβάνεται μόνο μετά το πέρας της θεσπισμένης από το άρθρο 5 της οδηγίας διαδικασίας. Η άρνηση του κράτους μέλους δεν ανακαλείται παρά μόνο αφ' ής στιγμής, σύμφωνα με την τελευταία παράγραφο του άρθρου 5, « τα πορίσματα της νέας πραγματογνωμοσύνης που διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 5α το δικαιολογούν ».

Τέλος, η *Doux* παρατηρεί ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαγορεύουν, κατά τρόπο αυθαίρετο, τη θέση σε κυκλοφορία επί του εδάφους τους κρεάτων πουλερικών προελεύσεως άλλου κράτους μέλους. Πράγματι, το άρθρο 10 κάνει δύο αναφορές στο άρθρο 9. Η πρώτη σημαίνει ότι το κράτος αποστολής δεν μπορεί να λάβει απαγορευτική απόφαση παρά αφού διαπιστώσει ότι το κρέας είναι ακατάλληλο προς βρώση, ενώ η δεύτερη αναφορά έχει σχέση με τη δυνατότητα που τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν στους πραγματογνώμονες κτηνιάτρους προκειμένου οι τελευταίοι να καθορίζουν, πριν από τη λήψη άλλων μέτρων, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 9, παράγραφος 1.

Εξ αυτού προκύπτει ότι, όταν η « κοινοτική » πραγματογνωμοσύνη έρχεται σε αντίθεση με την αιτιολογία της εθνικής αποφάσεως, το δε κράτος προορισμού εμμένει στην άρνησή του, πρέπει να ενημερώνονται τόσο το κράτος μέλος αποστολής, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 9, όσο και η Επιτροπή, κατά το άρθρο 5, ώστε

να μπορεί να κινηθεί η επείγουσα διαδικασία του άρθρου 5, παράγραφος 4. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η άρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ήταν οριστική, πράγμα που δεν μπορούσε να γίνει παρά μόνο στο πλαίσιο της προαναφερθείσας επείγουσας διαδικασίας, την οποία το εν λόγω κράτος μέλος δεν τήρησε, η Doux φρονεί ότι η απαγορευτική απόφαση των ελληνικών αρχών μπορεί να αμφισβητηθεί εφόσον δεν ακολουθήθηκαν οι απαιτούμενες από την οδηγία διατυπώσεις.

Η Doux ισχυρίζεται προσέτι ότι η απόφαση αυτή είναι επίσης επικριτέα από άποψη ουσίας, δεδομένου ότι η άρνηση διαθέσεως στο εμπόριο των επίμαχων προϊόντων στηρίζεται σε έλεγχο διενεργηθέντα κατά τη μέθοδο που ακολουθείται στην Ελλάδα. Καίτοι η εν λόγω εταιρία δεν αμφισβητεί ότι η κοινοτική νομοθεσία αφήνει στα κράτη μέλη την επιλογή των τεχνικής φύσεως λεπτομερειών σχετικά με τους ελέγχους που πρέπει να διενεργούνται για τη διαπίστωση του αν τα προϊόντα προελεύσεως άλλου κράτους μέλους είναι ή όχι ακατάλληλα προς βρώση, φρονεί, ωστόσο, ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο παράγοντες.

Ο πρώτος συνίσταται στο να καθοριστεί αν ο « έλεγχος κατά την ελληνική μέθοδο » αποτελεί πράγματι τη συνήθως χρησιμοποιούμενη στην Ελλάδα μέθοδο, τόσο για τα εγχώρια όσο και για τα εισαγόμενα προϊόντα. Εφόσον δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, πρόκειται για εθνική πρακτική έχουσα τον χαρακτήρα δυσμενούς διακρίσεως κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, πράγμα που δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το άρθρο 36, εκτός αν αποδεικνύεται ότι η πρακτική αυτή είναι απαραίτητη για την προστασία της δημόσιας υγείας και απολύτως ανάλογη προς το προστατευόμενο συμφέρον.

Αν η μέθοδος αυτή πράγματι εφαρμόζεται τόσο επί των εγχώριων όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων, τότε πρόκειται για μέτρο αδιακρίτως εφαρμοζόμενο, το οποίο θα έπρεπε επίσης να ελεγχθεί μήπως είναι δυσανάλογο. Εφόσον τα επίμαχα προϊόντα συνοδεύονταν απ' όλα τα πιστοποιητικά που απαιτεί η ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία, πληρούνταν οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση του τεκμηρίου της ακρίβειας των αναφερομένων στα πιστοποιητικά αυτά στοιχείων, όπως, άλλωστε, προκύπτει και από τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1983, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 124/81, Συλλογή 1983, σ. 203, σκέψη 30).

Κατά την Doux, το τεκμήριο ως προς την ακρίβεια των στοιχείων θα παρέμενε γράμμα απολύτως κενό περιεχομένου αν το τεκμήριο αυτό μπορούσε να ανατρέπεται μέσω μιας ιδιόμορφης μεθόδου εφαρμοζόμενης από κράτος μέλος. Καίτοι η εν λόγω εταιρία αναγνωρίζει ότι το Δικαστήριο έχει τονίσει με την απόφασή του της 21ης Φεβρουαρίου 1984, Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας (202/82, Συλλογή 1984, σ. 933), ότι η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών « δεν βαίνει μέχρι του σημείου να τα αναγκάζει να διενεργούν ελέγχους κατά τις μεθόδους που προβλέπουν οι νομοθεσίες των άλλων κρατών μελών », φρονεί ωστόσο, εκτός αν γίνει δεκτό το απολύτως αλυσιτελές της « κοινοτικής » πραγματογνωμοσύνης, ότι η συνεργασία αυτή πρέπει τουλάχιστον να καθιστά αναγκαία την επείγουσα διαδικασία του άρθρου 5.

Τέλος, η *Doux* προβαίνει στην ανάλυση του κοινοτικού και γενικού πλαισίου. Καταρχάς, παρατηρεί ότι, κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 83/643/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 1983 για τη διευκόλυνση των διοικητικών διατυπώσεων και των υλικών ελέγχων κατά τη μεταφορά εμπορευμάτων μεταξύ κρατών μελών (ΕΕ L 359, σ. 8), το άμεσο αποτέλεσμα της οποίας η νομολογία του Δικαστηρίου έχει αναγνωρίσει, οι επιφορτισμένες με ελέγχους ζώων και τροφίμων αρχές των κρατών μελών υποχρεούνται να αναγνωρίζουν τα έγγραφα και πιστοποιητικά που έχουν καταρτιστεί από τις αρμόδιες αρχές του άλλου κράτους μέλους.

Υφίσταται επομένως τεκμήριο ως προς την ακρίβεια όλων των πιστοποιητικών που προέρ-

χονται από τη χώρα καταγωγής και, επομένως, ως προς την καταλληλότητα του σχετικού προϊόντος (βλέπε την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1981, Frans-Nederlandse Maatschappij voor Biologische Produkten BV, 272/80, Συλλογή 1981, σ. 3277, και την προαναφερθείσα απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1983, 124/81).

Εξ αυτού η ανωτέρω εταιρία συμπεραίνει ότι, εφόσον ένα προϊόν συνοδεύεται από τα απαραίτητα, σύμφωνα με τις κοινοτικές ρυθμίσεις, έγγραφα, πρέπει να θεωρείται ως κατάλληλο για κατανάλωση στο κράτος εισαγωγής και αυτό ανεξαρτήτως των διιστάμενων αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τον έλεγχο του κράτους εισαγωγής. Η αρχή αυτή επιβεβαιώνεται από το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, παράγραφος 2, της οδηγίας 84/642/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 1984 (ΕΕ L 339, σ. 26).

Στη συνέχεια, η Doux υπογραμμίζει ότι, έστω και αν υπετίθετο ότι η οδηγία 83/643 δεν αφορούσε παρά την αμοιβαία αναγνώριση πιστοποιητικών κατά τους ελέγχους που διενεργούνται επ' ευκαιρία ή σε άμεση συνάφεια με την ενδοκοινοτική μεταφορά, όπως ο λόρδος Cockfield είχε θεωρήσει σε απάντηση δοθείσα επ' ονόματι της Επιτροπής (ΕΕ C 126, σ. 3), το αποτέλεσμα παραμένει το ίδιο. Πράγματι, όσον αφορά την προκειμένη περίπτωση, τα γαλλικά πιστοποιητικά καταλληλότητας εκδόθηκαν ακριβώς επ' ευκαιρία της μεταφοράς του πωληθέντος εμπορεύματος από τη Γαλλία στην Ελλάδα και προορίζονταν να συνοδεύσουν τη μεταφορά αυτή.

Τέλος, η γαλλική εταιρία παρατηρεί ότι, έστω κι αν υποτεθεί ότι η κατάσταση στην Κοινότητα, όσον αφορά την αναγνώριση των ελέγχων και των πιστοποιητικών, είναι τέτοια ώστε να μην οφείλει η Ελλάδα να αναγνωρίζει τα γαλλικά πιστοποιητικά παρά μόνο εφόσον αυτά είναι αντίστοιχα προς τα πιστοποιητικά που απαιτούνται βάσει της ελληνικής νομοθεσίας, το αποτέλεσμα παραμένει το ίδιο. Πράγματι, η κοινοτική αγορά του εμπορίου και της μεταφοράς κρεάτων πουλερικών πρέπει να θεωρείται ως εναρμονισμένη, οπότε η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορεί να απαιτεί άλλα πιστοποιητικά και άλλους ελέγχους από αυτούς που προβλέπονται στον κοινοτικό κανονισμό, δηλαδή τα πιστοποιητικά και τους ελέγχους που η εταιρία αυτή προσκόμισε.

Η *Doux* είναι της γνώμης ότι ένα τέτοιο αποτέλεσμα εναρμονίζεται επίσης απόλυτα με το πρόγραμμα της εσωτερικής αγοράς όπως αυτό περιγράφεται από την Επιτροπή στη λευκή της βίβλο του Ιουνίου 1985. Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο επαναλαμβάνει τις αρχές της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με τα άρθρα 30 και 36, προβλέπει ότι κάθε εμπόρευμα που έχει νομίμως παραχθεί και τεθεί σε κυκλοφορία εντός κράτους μέλους μπορεί να εισάγεται χωρίς κανένα εμπόδιο σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος και ότι η απεριόριστη και χωρίς χρονοτριβή αναγνώριση των σχετικών με την ποιότητα κανόνων καθώς και των διαφορετικών ρυθμίσεων σχετικά με τη σύνθεση των τροφίμων πρέπει να αποτελεί τον κανόνα.

Καίτοι υφίσταται μια εξαίρεση από τον κανόνα αυτό στις περιπτώσεις όπου εναρμόνιση του συστήματος δεν μπορεί να απαιτείται για λόγους σχετικούς με την πολιτική επί της δημόσιας υγείας, ωστόσο η δημόσια υγεία δεν κινδυνεύει από την παρουσία μερικών μικροβίων σαλμονέλας στην επιφάνεια των πουλερικών. Αυτό προκύπτει από τα πορίσματα του CEE Workshop, Οκτώβριος 1983: « Priority aspects of salmonellosis research » και από τη γνώμη εμπειρογνωμόνων κατά την οποία ένα κανονικό ψήσιμο αρκεί οπωσδήποτε για την αποσόβηση ενδεχόμενης προσβολής του πουλερικού από σαλμονέλα.

Η *Doux* προσθέτει ακόμα ότι το αποτέλεσμα που προτείνει φαίνεται εφαρμόσιμο και επιβάλλεται επιπλέον από το απλό γεγονός της απανταχού παρουσίας σαλμονελών σε κάθε τρόφιμο και κάθε αντικείμενο της καθημερινής ζωής που έχει έρθει σε επαφή με άνθρωπο. Υπογραμμίζει ότι, αντιθέτως, σε περίπτωση αναγνωρίσεως της « ελληνικής μεθόδου », το

αποτέλεσμα θα είναι η απαγόρευση όλων σχεδόν των άψητων και μη ερμητικώς συσκευασμένων τροφίμων με εξαίρεση τα εντελώς αποστειρωμένα τρόφιμα. Ακόμα και πολλά προϊόντα καθημερινής στα νοσοκομεία χρήσεως δεν πληρούν το κριτήριο αυτό.

Κατά συνέπεια, η γαλλική εταιρία προτείνει στο Δικαστήριο να δώσει την εξής απάντηση:

« Τα πορίσματα του ευρωπαίου πραγματογνώμονα έχουν καθοριστική αξία έναντι των συμβαλλομένων μερών και των κρατών μελών και, όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, συνεπάγονται ευθύς μετά τη γνωστοποίησή τους την άμεση αναγνώριση της καταλληλότητας των εμπορευμάτων προς βρώση και, κατά συνέπεια, την ελεύθερη κυκλοφορία τους εντός του κράτους μέλους προορισμού. »

Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι διαδραματίζει απλώς και μόνο ένα διοικητικής φύσεως ρόλο στο δικαίωμα που το άρθρο 10 παρέχει στους αποστολείς, υπό την έννοια ότι καταρτίζει τον κατάλογο των εγκεκριμένων πραγματογνωμόνων κτηνιάτρων. Το γεγονός ότι ο πραγματογνώμονας στον οποίο απευθύνθηκε η γαλλική εταιρία περιλαμβάνεται στον κατάλογο αυτό παρέχει τόσο στο οικείο κράτος μέλος όσο και στον ενδιαφερόμενο έμπορο κάποια εγγύηση ως προς τις ικανότητες του πραγματογνώμονα και την εμπιστοσύνη που μπορεί να του δοθεί.

Ωστόσο, η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι η οδηγία 71/118/ΕΟΚ δεν περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με το έννομο αποτέλεσμα της γνώμης του οριζομένου βάσει του άρθρου 10 πραγματογνώμονα. Ως εκ τούτου, φρονεί ότι, σε περίπτωση που η γνώμη αυτή είναι αντίθετη προς την απόφαση που λαμβάνουν σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας οι εθνικές αρχές, στις αρχές ακριβώς αυτές και ενδεχομένως στα δικαστήρια εναπόκειται να αποφασίζουν αν η γνώμη του πραγματογνώμονα πρέπει να συνεπάγεται την τροποποίηση της ληφθείσας βάσει του άρθρου 9 απόφασης.

Κατά συνέπεια, το εν λόγω κοινοτικό όργανο προτείνει να δοθεί στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα η εξής απάντηση:

« Η εκφερόμενη από πραγματογνώμονα γνώμη, κατά την έννοια του άρθρου 10 της οδηγίας 71/118/ΕΟΚ, παράγει το ίδιο έννομο αποτέλεσμα με τη γνώμη που εκφέρει ο πραγματογνώμονας του οποίου ζητήθηκε η γνώμη βάσει των διατάξεων του εθνικού δικαίου. »

Gordon Slynn
εισηγητής δικαστής